

talagmita / sagrat al déu incògnit / ---», Costa, 1903 (*La Deixa del Geni Grec*, v. 202); potser és el primer (després, Fabra, *Gram.* 1912; abans en una situació semblant, Coromines empra *brollant de terra*, 1898, O. C., 860a14).

DERIV. SAVIS: *Insurgent* [Lab. 1840], *insurgir* poc usat [Belv.], presos de *insürgere* id.; *insurrecte* [Lab. 1888, i ja s'usà abans parlant de Cuba], del ll. *insurrectus*, part. passiu de *insurgere*; *insurrecció* [Labèrnia 1840], *insurreccional* [Lab. 1840], *insurreccionar* 10 [Lab. 1888].

Ressorgir [Lab. c. 1900, Vogel], pres del ll. *ressürgere* id.; *ressorgiment*: H. Nadal-Mallol funda la revista *Ressorgiment* a Bs. Aires el 1916. *Resurrecció*, pres del ll. *resurrectio*, -onis, derivat de *resurgere*, 15 part. *resurrectus*, es prengué del llatí des de molt abans, si bé per via culta, data que explica la -s- simple: «els discíples de N. S. no enteneren --- que el lo dizie de la sua passió e de la sua *ressurrecció* ---», *Homilies*, 3v13p, «les ànimes --- après *resurrecció* hagen glòria en l'Art de Cont. del *Blanq.* (NCL III, 131.27); «Pasqua de *resurrecció*» 1377 (*InuLC*); «MORT Y SEPULTURA --- aconsollar-se ab la esperança de la *resurrecció*: consolari spe resurrectionis», OPou (*TbPu.*, 244); relativament popularitzat, arribà a perdre la -s- 25 *sonora* (a la manera de *reina*, *raor* etc.) «la *rauracció* de Jh. Xrist», Reixac (*Q.*, 197.23). *Resurrector*.

ALTRES DERIV. POPULARS: +*Eixort*, mot emp. local i rar, germà de l'oc. *eissor* (EXSÜRCTUM): només en tinc nota presa a St. Climent Sesebes (1958): 'raig 30 d'aigua que sobreix': «els *eixors* de la Font Pudosa no arriben a rajar si s'eixuga la resclosa»; en oc. ant. trobem el verb *eissorzer* «jaillir, sourdre» (*essorger* en Daudé de Prada, present *eyssor* en Raimon Feraut) (*Vida de St. Honorat*, prop de Niça, fi S. XIII, Rayn. v, 269b), i avui continua usant-se en rodanès: en els abruptes pendents de l'obaga del Ventour compara els «melezes» amb una «cabeladuro sombro / de la terro, e peirin dis eissor e di font» padrins «des sources et des fontaines», *Calendau* (VII, 62.7). Més 40 conegut és encara el seu derivat *ressorzer*, -orger «suinter, filter, rejaillir» freqüent en els trobadors: «*ressorzerera* en sospirs e en plors», R. de Berbezil (*Appel, Chr.*, 29.4); de nou 29.38, i Marcabré, 72.72.

I a aquest correspon el català *reixort* bastant estès pel nostre extrem Nord-est. El diccionari Aguiló el registra a la Plana d'En Bas per a «mulladiu», i Coromines l'anotava el 1898 a l'Alt Empordà 'bassa i moixal causat per l'aigua que brolla de terra'. Jo el tinc anotat de molts llocs dels dos Empordans, Giromès i Vallespir: «La Font de l'Hort, a Sant Quirc, més aviat és un *reixort* que una verdadera font» Rabós; id. «aiguamoll que brolla sordament» Vilacolum (1958); «lloc on neix aigua del sòl de terra», cap a *La Regadora*, un lloc que en diuen *Fonelles* «són uns *reixors*» 55 El Far; 'petits ullals que inunden un camp': entre La Tallada i Verges, a la «Font de Lluny» hi ha *reixors* (1964). Vora Ceret hi ha el camí que mena a la *Font de reixurt* (1959). En algun lloc sembla que ho usaven com adjectiu «tot allò és *reixort*» Palau de Sta. Eulà-

lia (1964).

Però també se'n formen altres derivats amb sufix, que judicant per la -d-, deuen ser de formació secundària: de manera que això últim als Pujals de Cornellà del Terrí per als llocs on es forma aiguamoll deien «tot allò són llocs *reixurdòzuxs*» (1964); i a Vilacolum del lloc on hi havia aquell reixort deien «tot això *reixurdàba*». No tinc nota de tal verb en present, i es podria imaginar que analògicament s'hagi pronunciat 5 «(allò) *reixòrda*» (analogia del tipus més freqüent en -òrda: *recorda*, *s'acorda*, es (des)corda). Llavors això (junt potser amb el fet que sovint, p. ex., a Rabós, hi ha *reixorts* en els horts) explicaria que a diversos punts el mot es pronuncii amb ò oberta: dels Estanys assecats de Viladamat, em deien que avui allò és enterament sec si no és per algun degotís o filtració arran de terra, «algun *reixort* en temps molt plujós» (1958); «la *Font de Pedra* és un *reixort*, no pas una font» Fontcoberta, 1964. A les Illes, damunt Ceret, en diuen *reixort* d'un indret baixant del Coll de la Brossa al Mas d'En Blasi, on realment hi vaig veure com un biot o font de prat (1959). Amb la -t alterada (tal com *urc* < *aburt*): «el fred era intens, i l'aigua dels *reixorts*, glaçada, cruixia sota les plantes llurs», Pru. Bertrana (*Els Herois*, O. C., 947b6).

En conclusió sembla doncs que en *reixort* s'han sumat *ressorger* (RE-SURGERE) amb *EXSURGERE* (*eissorzer*) i que això explica la x en lloc de -s- (fet, doncs, no gaire connex amb el gall. *xurdir* per *surdir*, però que potser indica una pista per explicar l'anomalia gallega). Pel que fa a la -g del prov. *aissourg*, no perdem de vista que és merament ortogràfica i el mot ha de sonar *eixúr*.

D'altra banda tindrem ben present el prov. *sorgo* 'una deu', «une source», que és en particular el nom de *La Sorgue*, la cèlebre Fontaine de Vaucluse, però també «est le nom de la rivière formée par cette fontaine, et les branches de cette rivière portent aussi le nom de *Sorgo*», nota amb la qual Mistral il·lustra els seus versos: «pèr li fenestro --- / l'ijue ravi poudié countà / tóuti li *Sorgo* dóu Coumtat --- de Venisso» (*venaissin*), *Nerto* II, v. 410; i també *sourgueto*: «long di *sourgueto* --- fasién enèn la passejado» 'sur le bord de ruisseaux', *Nerto* VI, v. 153; i veg. encara *Mireio* 11, 46.2 (cf. aci *RUSC*).

Semblaria doncs que ens vegem obligats a admetre que es va crear un derivat postverbal **SÜRGA* de *SURGERE* ja en llatí vulgar, creació parabèla però de data més arcaica que el fr. *source* (aquest, del part. analògic *sors*, *sorse*, en lloc de *SURCTUS*); si no fos que tant la ò oberta de *sorgo* com aquesta data tan arcaica, causen fort escrúpol. Morfològicament un tendiria a creure que pot ser simplement una pronúncia vulgar de FONS SURGENS en nominatiu, amb un tractament heteroclític com el de *ADJACENS* (> *aize*); o aparellat amb el sorotàptic *DOKE* (> *DEU*); si aquest (com fóra raonable suposar-ho) era neutre (*DOKE*) *SURGENS* havia de ser invariable (acus.=nom.) i reduït a *SÜRGENS*; llavors potser podríem suposar que s'hi havia estès la G no palatalitzada de les formes *sürgo*, *sürgunt*, *sürgam*, 60